

*Dr. Thomson's Konvencit
Këtu*

VITI i IV — PRILL 1932 — Nr. 4

NORMALISTI

Jo në dijën, por në
vullnetin e fortë
qëndron vlera
e njeriut.

HERBART.

Drejtimi:
E përkohëshmeja "NORMALISTI,"
Shkolla Normale
Elbasan.

Shtypshkronja "SAIDE," Elbasan
1932

M b r e n d i j a

	Faqe	1
Friedrich Frœbeli	"	5
Karakteri e edukata kombëtare	"	7
Pavarnija	"	9
Ndjenjat esthetike	"	10
Vorfënia e jonë letrare	"	13
Provë mësimi — Kallzim	"	15
Provë mësimi — Të larit e robeve	"	17
Provë mësimi — Kopshtari e punët e 'tij	"	19
Novelë — Ah, nënat !	"	22
Atje ku dirgjen dëshmorët	"	24
Lajme të Shkollës		
Posta e jonë		

E përkohëshmjja "NORMALISTI", DEL NJI HERË NË MUEJ.

E botojnë nxânësit e Normales.

Editor:	H. Ballshi	'32.	ndihmës	S. Alliu	'33.
Sekretar:	I. Shishmani	'32.	" "	Q. Guranjaku	'33.
Arkëtar:	Y. Berisha	'32.	" "	K. Jovani	'34.

P a j t i m i: për gjashtë numra 2 Fr. ari
Nji numër kushton 2 Lekë.

Për kujtim e nderim
ky numër i Normalistit i kushtohet
pedagogut të math gjerman, krijuesit të
kopshtit fëminuer, Friedrich Frø-
belit, i cili në këtë muej mbushi nji-
qind e pesdhetë vjetorin e lindjes së 'tij.

Friedrich Frøbeli.

1782 — 1852

Në muejin Prill të këtij viti gjithë bota arsimore po kremton të njëqind e pesdhetën vjetë të lindjes së Friedrich Frøbelit, i cili "me nji shpejtsi mëndjeje të çuditshme e me nji fuqi thjesh-tsije, sikurse thotë Michelet, ka gjetë atë qi më kot e kërkoshin dijetarët: misterin e edukatës, kopshtin fëminuer,„

Friedrich Frøbeli jeton në parafytyrimet t'ona si krijuesi i kopshtit fëminuer, si pedagogu i fëminis së parë e si shkrimtar i thellë i lojnavë të fëmijve.

Leu më 21 Prill 1782 n'Oberweissbach, në Thüringen, si bir i nji prifti protestan. Po thue posa leu, humbi t'âmen e urrit prej t'et.

Frøbeli, qysh kur ishte fëmi, çfaq nji pjerrje të madhe për mistikizmin e nji entusiasëm të gjallë për veprat e natyrës, nga harmonija e çuditshme e së cilës, nxorri më vonë ligjin e së mirës. Pjesa e parë e jetës së Frøbelit tregon nji paqindrueshmi mëndjeje. Tue qenë i paqindrueshëm në pëlqimet e 'tij, nuk din me se të merret nji herë e mirë. Nuk mendon për t'ardhmen, i vorfën sikurse Pestalozzi; ai është aty për aty rojtës pyjesh, natyralist, arqitekt, mësues privat, dhe kështu vijon të baje gjithfarë punësh, deri në ditën kur i u-çfaq me fuqi të madhe pjerrja e 'tij për mësuesi. Prandaj i ra puna me

studjue drejtsi, mineralogji, bujqësi, matematikë.

Më 1805 filloi karrierën e 'tij të mësuesis; në këtë kohë ishte 23 vjeçë. Pedagogu Grüner i dha atij një punë mësuesije në shkollën e 'tij modele qi drejtonte. Mbas disa ditësh i shkruente vëllaut të vet, Christophe-it: "Asht për t' u çudiuë se sa fort më pëlqejnë punët e këtushme. Qysh prej mësimit të parë më ngjau sikur të mos kishje bëmë kurgjã t' jetër veç kësaj, edhe pashë se isha lindë për këtë. Unë nuk mundem më me kujtuem në se kam mendue përpara për ndonji karierë t' jetër veç kësaj; e me gjithë atë, me thënë të drejtën, kurrë nuk më ka ramë ndër mënd qi të bëhem mësues .. Sa qe gjallë ai pati një dashuni të veçantë për mësuesin, për të cilën i dukej sikur e kishte caktue natyra vetë.

Më 1808 shkoi n' lfferten bashkë me tre nxânës të 'tij edhe aty ndëjti dy vjetë, tue marrë pjesë në punët e institutit e tue futë në punë metodën e Mjeshtrit të Math, Pestalozzit. Në fillim nuk bëni gjã t' jetër veçse të zbatojë pikë për pikë parimet e Pestalozzit; medje edhe në shum pika ngeli më vonë d'shepull besnik i 'tij Intuita asht parimi themeluer i metodës së 'tij, e mund të thohet se mundi i 'tij pedagogjik qindron sidomos në të sistematizuemit e intuitave të ndijshme, qi Pestalozzi ia paraqiste fëmijës si më të qilluem e pa ndonji plan të caktuem.

Më 1811 usçfaq origjinaliteti i Frëbelit me botimin e veprës së parë " **Traktati sferik** ", në të cilën gjën marradhânje misterioze ndërmjet sferës e botës shpirtnore.

" Tue këndue " Traktatin sferik " të Frëbelit, thotë Compayré, e ndin njeriu vehtën e vet të shtërngu m të pyesi, në se kemi të bëjmë me një mëndje të peshueme, a mos ndonji fantazi e teprueme ia ka humbë auktorit kuptimin e njimëndësis ..

Si mbas Frëbelit sfera asht forma ideale. " Sfera na paraqitet si prototype-i (mostra e parë), si njisi e të gjithë gjânave, e të gjithë formave. Asnji kând, asnji vijë, asnji sipërfaqe nuk tregohet në 'të, e me gjithë atë ajo i ka të gjitha pikat e të gjitha sipërfaqet .. Porse përveç këtyne sfera ka maradhânje misterioze me gjânat e natyrshme; ajo na mëson përsosmën morale.

Më 1812 muer pjesë si vullnetar në fushatat e 1812-1813, për çlirimin e Gjermanis prej zgjedhës frënge bashkë me Lange-

thal e Middendorf, të cilët u-banë më vonë bashkëpunorët e 'tij. Mbas mbarimit të luftës shkoi në Berlin tuj përshkue gjithë Gjermanin. Këtu muer një nënpunësi si ndihmës në muzeumin mineralogjik e pati kohë me studjue trajtat gjeometrike të kristalevet edhe u-mendue përsëri për kuptimin e 'tyne simbolik. Dy vjetë më vonë, d. m. th. më 1816, vëndosi një herë e përgjithmonë me ia kushtue jetën e vet edukatës fëminore. Herën e parë zûni vënd në Griesheim, mandej në Keilhau (Gjermani), ku çeli një shkollë, qi e quejti "**Instituti i përgjishshëm Gjerman i Edukatës** „; në fillim të vetmit nxânës qenë të pesë nipat e 'tij. Këtu pati si bashkëpunorë Langenthal e Middendorf. Në fillim instalimi qe mjaft modest, se i mungojshin të hollat, porse pak nga pak përparoi Instituti e më 1826 kishte më tepër se 50 nxânës. Këtu u-zbatuen fare parimet e Pestalozzit. Në Keilhau edukata fizike, mëndore e morale shkojshin së bashku. Mësuesi duhej të përpiquej të kuptonte individualitetin e çdo nxânësi. Frëbeli ngeli për gjithë jetën e 'tij anëtar i nxëhtë i kishës Lutheriane, e gjithëherë ka mëndue se edukata duhet të jetë kryesisht fetare. " Çdo edukatë, qi nuk është e themelume mbi fën, është e pafrytshme „.

Këtu në Keilhau botoi më 1826 veprën kryesore "**Edukata e njeriut** „. Në këtë kohë ideja e kopshtit fëminuer edhe nuk ishte formue në shpirtin e 'tij. "**Edukata e njeriut** „ është më fort një shtjellim shumë i errët i parimevet të 'tija metafizike se sa paraqitja e zbatimevet praktike të metodës së Frëbelit. Hyrja është pjesa më interesante e veprës. Idët qi përmban kjo vepër mundemi me i përmbledhë në tri pika, në tri idë të përgjithshme : n' atë të filosofis, të psikologjis e të pedagogjis.

Ideja e përgjithshme e filosofis është kjo : "Të gjitha vinë prej Perëndis. Në Perëndin është parimi i të gjitha sendeve „.

Ky është një pantheisëm, i cili qindron në të besuem se gjithë sendet e natyrës janë drejt për së drejti çfaqjet e veprimit hyjnuer.

" Qëllimi i çdo gjaje është me qitë jashtë vhtes së vet veprimin e Perëndis, qi vepron në 'të „.

Prej këtyne parafjalive Frëbeli shkon logjikisht në këtë pohim psikologjik qi çdo gjë është e mirë ke njeriu, sepse Zoti është ai qi v. pron në 'të „.

Përfundimin pedagogjik e gjëjme fare lehtë: edukata do të jetë kryesisht një veprë lirije, vetishmije (spontaneiteti). Ajo duhet të jetë e butë, e përkulshme, e të kufizohet në të mbrojtunet e në të mbikëqyrurit. Fjalët **liri** e **vetishmi** përsriten shumë herë në veprën e tij. Frëbeli shkon deri mb'atë shkallë, sa që të thotë se nuk ka formë të përgjithëshme t'edukatës, që mund t'imponohet ose të porositet, sepse duhet të marrim para sysh natyrën e çdo fëmije tue vëzhgue zhvillimin e lirë t'individualitetit, tue e grishë në veprim në veprën personale. Zgjedhja e të çfaqurit të mënyrës së përjashtme t'edukatës i duhet lënë inteligjencës s'edukatorit, e ai duhet me pasë aqë mënyra të të rritur individualash, sa asish ka me natyra të ndryshme tue marrë para sysh gjithnji zhvillimin personal.

Frëbeli ka pasë një dashuni tepër të madhe për fëmijë, e ndoshta kjo është cilësia më e mirë e tij.

Mjetet edukatore mbas Frëbelit janë, veç fës, mësimet artistike, matematika, gjuha e mbi të gjitha natyra.

Instituti në Keilhau nuk lulzoi shumë kohë. Më 1825 u-ndësht me e mbyllë nga mungesa e nxënësve. Frëbelit i marrgojshin cilësit praktike t'administratorit. Më 1831 u-mundue më kot për me qelë një shkollë të re në Wartensee, në Zvicër; kundërshtimet e partis së klerit e shtërnguen ta lënë në nj'anë. Mandej u-emnue drejtori i njëj strehe vorfnore në Berthoude; këtu vendosi me i kushtue të gjitha përpjekjet e tija pedagogjike edukatës së fëminis.

Thonë se, tuj pamë një fëmi që po luente me top, i ra ndër mend ideja për kopshtin fëminuer. Dihet se sa rëndësi i epte trajtës sferike e lojës. I pari parim i **kopshtit fëminuer** të tij qe pra që fëmija të luente e të luente me top.

Frëbeli i paraqet fëmijës një numër gjánash, që do t'i shërbejnë si lëndë në ushtrimet e tij. Në planin e parë të Frëbelit ishin këto gjána: topi, sfera e kubi; kubi i ndamë në tetë pjesa të njinjshme, kubi i damë në tetë paralelepipedat të drejtë, që paraqesin formën e tullavet, me anë të të cilavet do të ndërtojë fëmija. Ndërtimi porositet nxëhtsisht prej Frëbelit. Këtyne iu shtoi më vonë gjána t'jera: si dërrasëza, shkopij të vegjël për me ndërtuem fëtyra, copa letrash për me palosë, me bëmë pika në to, etj.

Ajo, qi përbën meritën e veprës së Fröbelit, është organizimi i kopshtit fëmijor. Ai ka ditë me i futë në punë instinktet e fëmijës, me trajtue një sistem ushtrimesh për gjimnastikën e dorës, e për edukatën e ndijavet, me kënaqë nevojat e lëvizjes e t'aktivitetit, qi zhvillohet qysh në ditën e parë të jetës; më në fund me e bëmë fëmijën një krijues, një artist. Me Fröbelin loja u-bà një element i qensishëm i edukatës; pedagogu gjenial ka ditë me e bëmë atë një art, një vegël të zhvillimit t' aftësive fëmijore.

Pra, sikurse kuptohet, lojrat e Fröbelit mbështeten mbi nevojat kryesore të fëmijës, d. m. th. mbi gëzimin, qi ka fëmija për të verejtun; mbi nevojën e aktivitetit e të pëlqimit qi ka për të ndërtue; më në fund mbi ndjenjën e personalitetit.

Idet e 'tij filluen me hymë në popull kah vitit 1840. Shkollën e Blakenburgut e këtheu në një institut model tuj formue këtu kopshtin e parë fëmijor. Nga mungesa financiare u-shtrëngue ta mbylli më 1844 dhe shkoi përsëri në Keilhau; këtu çeli një kurs metodik për gocat, qi do të bälëshin mësuese. Më 1850 e çoi institutin e 'tij në kështjellën Marienthal; këtu i drejtonë ai vetë lojrat e fëmijve dhe formonte mësuese. Më 1852 vdiq këtu në moshën shtatdhetë vjeçë.

Fröbeli ka pasë shumë imitues. Sikurse Pestalozzi, edhe ky ka frymzue një numër të math shkrimesh; prej zellit të baroneshës Marenholtz dhe disa dishepujve të tjerë vepra praktike e 'tij lulzoi e u-përhap tepër. Kopshti fëmijor, me anën e të cilit e bënë emnin e vet të pavdekun, është i përhapun në gjithë botën e civilizueme, sidomos n' Amerikën e V., n' Austri e në Gjermani, natyrisht me disa ndryshime qi u-bënë mbasandej, mbassi kishte mjaft të meta; por në thelp është po ajo gjë e ka po ato qëllime.

Përmbledhë prej

Jusuf Çekaj '32.

Karakteri e edukata kombëtare. —

Karakteri është kurorëzimi i edukatës dhe munt të themi së ky është pjella e 'saj. Po ç'është ky karakter?

Është një përmbledhje cilësirash të ndryshme që ka çdo njeri, e pas së cilavet çdo individ ka një **karakteristikë** të 'tij,

që e dallon nga invidiat e tjerë. Karakteri ndahet në **karakter të natyrshëm** e në **karakter të fituar**.

Karakterit i natyrshëm është grumbulli i gjithë cilësiravet, që trashëgon çdo njeri nga natyra. Ai i fituari është përmbledhja e cilësiravet e e dhuratavet, që fiton çdo njeri duke përmirësuar pakë a shumë dispozitat e natyrëshme nga rrethi ku rron e nga edukata që merr.

Karakterit i fituar është përfundimi i edukatës; prandaj edukata duhet të kujdeset për këtë punë, dhe edukatori lipset t' i studijojë mirë e me kujdes të madh krijesat, që i janë besuar, pse karakteri, si thamë, nukë është i njënjëshëm në të gjithë njerëzit, e sidomos karakteri i natyrshëm. Çdo njeri, sikurse fiton nga natyra një pamje të veçantë, ashtu fiton edhe një karakter të veçantë. Kështu themi njeri me karakter të ftohët, të rrëmbyer, të ndieshëm, të pakujdesshëm, etj, dhe çdo njeri ka një mënyrë të veçantë të të menduari e të të dashuri.

E dukatori, që ka për të rritur kaqë karaktere të ndryshëm, duhet të përdorë një mënyrë edukatore të veçantë e të përshtaturë për seicilin. Një karakter të butë nuk duhet ta trajtojë me ashpërsi, por me dashuri e duke i dhënë zëmër; përkudrazi një karakter i ashpër e i guximshëm duhet trajtuar edhe me pakë rreptësi, po pa e egërsuar e hidhëruar. Pra me anë t'edukatës, si njëri, ashtu dhe t'jetri karakter do të përminsohet, atje ku mundet, dhe kështu karakteri i natyrshëm do të këthehet në karakter të fituar.

Karakterit formon njerinë, njeriu formon kombin. Pra si karakteri i natyrshëm, ashtu edhe ai i fituari janë në marrëdhënie me edukatën kombëtare.

Karakterit nukë është i ndryshëm vetëm ndërmjet individavet, por ndryshon edhe ndërmjet kombevet. Le të hapim historinë e t'u hedhim një sy popujvet të ndryshëm, do të gjëjmë në këta prirje të ndryshme e karakterë jo të njënjëshëm. Një popull është luftëtar, t'jetri paqësor e i dhënë pas bujqësisë e blegtorisë; njërit pakë i pëlqen bukurija e natyrës e e artit dhe është dhënë pas mendimeve të thella, pas shkëncës sikurse populli gjerman. Disa janë tërhequr prej bukurisë dhe kërkojnë ta imitojnë e ta krijojnë këtë sikurse populli Italian e Grekrit e vjetër.

Pra çdo popull duhet t'edukohet si pas prirjevet të 'tij, e për këtë punë duhet të përdoren methudha të ndryshme e të përshtatshëmë edukatore.

V. Nasto '30.

Pavarnija

Njeriu prej natyre është i pajisur me një shumicë instinktesh, të cilët ndënjë veprimin e shumë faktorve (të prindvet, t'edukatorit e të rrethanave) zhvillohen në drejtime të ndryshme.

Një nga këta është edhe **pavarnija**. Fillimet e kësaj na çfaqen qysh në vogëli, por koha në të cilën kjo merr zhvillimin më të madh, është ajo e djelmënis. Dëshira më e madhe dhe më me rëndësi në këtë moshë është të qenurit i pavarun. Në këtë kohë duem si e si të mund t'urdhënojmë vetë, të punojmë mbas dëshirës e vullnetit t'onë, pa u varun prej ndonjanit, gjë që na sjell shpesh herë në pengime, pse liri veprimi të plotë ka vetëm në fushë të mendimeve e kurrë në atë të veprimeve.

Kjo dëshirë (me qenë i pavarun) është e drejtë dhe e dejë për një njeri. Por pavarnija e vërtetë është një gjë më tepër e mbicendëshme e nuk ka të bëjë aspak me lirin e jashtëme. Një njeri i varun prej njëj zyre, mundet me qenë më tepër më vehte, se sa një t'jetër, i cili mjaftohet me pasunin e 'tij në jetën e jashtëme, por që tërhiqet hundësh prej të tjerve.

I pavarun do të thotë mos me veprue kundër ndërgegjes s'onë, me punue si mbas njëj qëllimi të caktuem, që është i nevojshëm e i drejtë, e jo për dëshirë lafti e për frikë se mos qeshemi a damtohem i prej të tjerve. Një njeri është gjithmonë i pavarun, në qoftë se qindron besnik i ndergegjes së 'tij.

Shum vetë kanë një mendim të shtrembët për këtë instinkt. Ata besojnë se bënë një hap kundrejt këtij, kur pijnë cingaren a gotën e parë. Por a është një gjë e vështirë për një të ri me pime një cingare, kurse të gjithë e pijnë e kurse besohet se të qitunit tym nga goja është një shejë dalluese e moshës burimore ? Një shejë pavarnije do të jetë vetëm atëherë kur të bëjmë të përkundërtën. Shum të tjerë duen me e tregue pavarnin tue imitue zakonet e qejfet më të fëlliqta. Këta, sado që të shumën

e herës e shofin të paarsyeshëm të dhanunit mbas këtyne, nuk guxojnë me e ndalun vehten, ose nga frika e të tallunave, ose pse mendojnë se qejfet i përkasin, si duen të thonë, moshës burrnore.

Dëshiron për pavarëni e kanë edhe vajzat. Nji vajzë ia ka mbërrimë ktij qëllimi, kur mund kotësin e 'saj, e cila nuk është t'jetër veçse nji të varun prej të tjerve. Në kësi rastesh nuk rrohet më për vehte, por për syt e botës. Ky është nji shkak që shumë njerëz nuk kanë nji veprim të lirë në punë të 'tyne e në çdo lëvizje gjajnë sikur tërhekin zvarrë ndonji palë pranga të padukëshme, nga qi nuk mund të bëjnë as punën më të vogël, pa u vu re fjalvet. Ja nji zakon i keq i përhapun mjaft nder ne. Sa marri e madhe është me i vu vesh fjalvet të botës, e cila nuk merret me t'jetër, veç se me thënë-e-thashat e të tjerve. Në nji veprim, tue pasun ndërgjegjen të pastër e tue ditë se të sjellunit t'onë është mbrenda megjave t'urtis, tue mos cënue interesat e kërkuj, fjalët e botës duhen lënë mbë njanë. Qe nji parim më me rëndësi, i cili duhet të ngulet në shpirtin e çdo të riu.

Por në mesin t'onë gjinden shpesh herë disa, të cilët për çdo gjë, që thonë të tjerët, tundin kryet në shejë moskënaqesije. Nga nji herë kjo vjen, ose pse ata besojnë se kanë nji mendim më të mirë, të cilit nuk duen me i uashmangë, ose pse mendimi vjen prej të tjerve e jo prej 'tyne. Asht nji sikur këta të thoshin: "Duen me qenë të pavarun, mbassi kemi nji dëshirë e vullnet t'onin e nuk jemi si disa, që pranojnë çdo mendim .. Të vepruemit në këtë mënyrë nuk rrëfen t'jetër veç se nji koktrashësi.

Por a duhet nji njeri i pavarun me pranue mendime të të tjerve? Po, duhet me i pranue, në qoftë se të përulunit nuk është nji rrjedhje frike ase i nji dëshirë të dobët imituese, por përfundimi i nji të menduemit t'arsyeshëm e të përsijatumit të mirë.

Në qoftë se do të hudhim syt rreth nesh, do të shofim se njerës të pavarun me kuptimin e vërtetë të fjalës janë fare të pakë. Shum vetve iu pëlqen ma tepër nji pavarëni e jashtme, e cila është me të vërtetë e pëlqyeshme; por është shumë më me rëndësi me pasun nji zemër të pastër e të mirë, kur të tjerët nuk e kanë; me qindrue i ndershëm e besnik, kur të tjerët bëjnë të përkundertën. Njikjo duhet të jetë baza e jetës s'onë.

Mësuesi edhe në këtë rasë duhet me pasë kujdes qi ndjenjën e vetvetes, qi ka fëmija, mos me e shtypë, por ta përçojë nëpër një udhë të drejtë. " Duhet ta dijë fëmija me ndërjegje se ajo, qi i jep vlerë njeriut, nuk është një gjë e jashtëme, as të përnjoftunit prej të tjerëve, as pëlqimi i huej, as lavdimi i huej, por vetëm e vetëm mendimet e ndjenjat edhe karakteri. (Börner)

N. Ndria '32.

Ndjenjat esthetike.

Natyrë e ndjenjës esthetike ka qenë objekti i bisedimeve të ndryshme : Të gjithë pajtohen në pikën se kjo ndjenjë rrjeth prej pëlqimit të marrun nga të bukrit; por çfarë është të bukrit e për çfarë pëlqimi është puna ?

Pëlqimi i të bukrit rrjeth prej njëj pajtimi ndërmjet njëj vepre të realizueme, të natyrshme ose mjeshtarake, edhe njëj ideali po t'asaj vepre të kuptueme prej shpirtit të njeriut. Ky element hyn po thuej në të gjitha teoritë e ndryshme të dhânuna për ndjenjën e të bukrit.

Njeriu do të thotë për një kal të vërtetë ose të pikturuem: " Ky është një kal i bukur ", sepse do të shofi të qitun përjashta fare qartas idën, qi kishte pasë formue për një kal. Porse në ndjenjen esthetike ka një anë afektive : jo vetëm një kal i bukur i përgjigjet plotsisht idës s'ime të njëj kali, porse ideja e ime shkëlqen aty me një shkëlqim të veçantë, qi zgjon në shpirt një mbresë gëzimi, **kënaqsin esthetike**. Ndjenja esthetike nuk është pra vetëm një shkencë e aftësis së njëj artisti, të plotnis së njëj pikturë; ajo është dishka më tepër se mbresa e këndëshme ose e pakëndëshme e shkaktueme prej njëj pamjeje të natyrës, të njëj fëtyre, të njëj simfonie muzikore. Ajo këikon hetimin ose përkuptimin e objektit, të cilit i kuptojmë të bukrit; ajo është e shqueme prej njëj mbrese subjektive, qi është si e çfaqun përmbi gjâsendin. Pa vërejtun, në qoftë se këto elemente përbajnë ose jo të qenmen e ndjenjës së të bukrit, kur do t'i takojmë ke një fëmi përpara njëj pamjeje t'artit ose të natyrës, do të themi qi ai e ka deri më një farë shkalle këtë ndjenjë.

Ndjenja esthetike kërkon të vûmit në veprim të njëj numri të math fonkisionesh psikologjike. Për me dhânë.

fjala vjen, nji gjykim përmbi bukurin e nji pikturë, duhet me ditë me vërejtun, duhet edhe me pasë kujtesë: imagjinasion krijues, nji shkallë afektiviteti të vetëdijeshëm. Porse duhet qj edhe funksionet t'ia kenë mbërrimë nji zhvillimi mjaft të maltë.

J Çekaj '32.

Vorfënia e jonë letrare

Kemi vorfëni letrare?!.

Po, kemi me të vërtetë vorfëni letrare, se na mungojnë libra shkollore, romanca, novela, drama përshkrime dhe studime të ndryshme krejt origjinale, rrallë, fort rrallë shofim aty, këtu nji botim të vogël, nji libër mikroskopik origjinal; shum rrallë lexuesi shqiptar shijon ndonji novelë shqipe, por nuk ka pamun fare këto vitet e fundit ndonji romancë. (Ah, Foqio Postoli, ku je, qitli jipshe letërsis shqipe edhe nja dy, tri romanca tërheqëse?!) Nëpër fletoret kombëtare (të na ndiejnë se po i zëmë në gojë) gjithnji po shofim si nënflutë të fletores të shkrueme këto fjalë: "Letratyrë Frange ose Ruse, etj. . . .", edhe na ka marrë malli të shofim të shkrueme aty fjalët: "Letratyrë Shqipe,". Ku janë novelistët shqiptarë?!

Mos nuk ndjen aspak zemra e ndonjij novelisti të nji shqiptar, nga shkaku se Shqipnis i kanë hymë drehtkat (nazet) evropjane (!!), qj na i kanë përziem zakonet t'ona të shejta, a po mos nuk frymëzohet fantazia e tij nga malet, nga fushat, nga shqembet, nga lliqejt, nga vashat dhe nga bukurit e tjera natyrore të tokave të Skënderbeut dhe i pëlqen të jetojë në monotonin shekullorë?!

Asht e vërtetë se këto bukuri natyrore nuk kanë frymëzuem novelistë dhe romancierë, por kanë rritun poetë, si De Rada, qj këndon me "Mifosaon", dashurin dhe hakmarrjen e Shqiptarit edhe qj malfëson derimë qiell keeshnikët kombëtarë, si Frashërin, qjotregon e bekon me "Bagëti e Bujqësi", jetën e bujkut, të bariut dhe të katundarit t'onë; si Fishtën qj këndon me "Lohutën e malcis", zakonet, karakterin dhe trimmin e të parëve t'onë; si Prendushin, poetin optimist, qj këndon me delikatesë dhe me përmallime shpresën e njeriut; si Sqiro-in qj na mëson me "Mifin e Hajdhin", dashurin e thjeshtë, por të përzenjërtë, dhe

vajin e Shqiptarkës; si Lasgushin e ri, qi shpreh dashurinë engjëllore të të rijvet, etj.... Me gjithë këtë vendi i ynë poetik mund të pjelli edhe romancierë, në qoftë se ata, qi janë të zotët e pendës, shtyhen për me shkruem... Por nuk mjafton vetëm dëshira, se duhet edhe dhurata e natyrshme...; e atëhere, kur do të lindet shkrimtari i ynë me zâ, lexuesi shqiptar ndoshta ka me shijuem ndonji romancë me stil dhe me mbrendi krejt shqiptare; aty ka me gjetun me hollësi zakonet e malsorit t'onë— e Shqiptarit-fejesat, martesat, gëzimet, vajtimet, nderin, besën, bujarin dhe mirëpritjen e popullit t'onë. Atëhere Shqiptari i mërguem, tue lexue romancat origjinale të shkrimtarit t'onë me zâ, do të kujtojë sikur gjindet në mes të prindëvet, të vllazënvet, të shokëvet e të miqvet të 'tij; do të kujtojë sikur po merr pjesë nëpër dasmat, sikur po fluturon andej, këndej nëpër bjeshkat me Zamat Shqiptare, etj edhe me lotë plot mallëngjimi ka me vajtuen fatin e zi, i cili, kush e din pse, e ka bâmë me u-larguem prej votrës së 'tij stërgjyshore... Por ta lëmë kohën t'onë t'ardhëshme; se Shqiptari është i sigurtë qi dikur, shpejt a vonë, natyra e jonë, qi na ka dhënë Omerë, do të na falë edhe ndonji Dumas a Manzoni; prandaj le të mëndojmë për djersën e etënvet t'onë të shdukun.

A i kemi ato vepra, qi kemi pasun?

Na duket se jo.

Na ka marrë malli qi të shijojmë "Milosaon," dhe "Serafima Topja," të De Radës, "Milin e Hajdhin," të Sqiro-it, ndonji vjershë të bukur të Çajupit, poetit melankolik, etj, po kur t' i gjejmë ?

Kemi uni pra për veprat, qi na i kanë lënë të parët t'onë. Për fat të keq librat e shkrimtarëve t'onë të parë pak nga pak po na shduken prej duervet t'ona dhe shum prej atyneve kanë fluturue fare nga rafti i librëshitësit shqiptar e në këtë mënyrë errësohen edhe kujtimet e auktorëvet. Asht e vërtetë se fantazia e popullit e ngren nalt emnin e nji njeriut të vjefshëm, por vetëm kur jetojnë veprat e 'tij.

Muza popullore këndon kurdoherë kreshnikun, trin in, viganin, por nuk zen në gojë fare shkrimtarin, e atëhere qysh ka me mbetun i pa vdekun kujtimi i 'tij? Kujtojmë se mbetet vetëm me veprat qi len mbas. Prandaj nuk duhet të mjaftohemi me bo imin e njihertë të vepravet, se mbarohet qarkullimi i 'tyne

dhe bashkë me këtë humbasin edhe mendimet me stilin e këndëshëm, edhe më në fund ndoshta shuhet emni i auktorit si njeri i ditun nga fjalori menduer i popullit. P. sh. ndoshta tashti rinija shqiptare ka ndigjue se nga Shqiptarët e Italis ka lulëzue dikur një poet, një fillosof, një shkrimtar, një prijës i liris kombëtare, Girolamo De Rada, po mbesoj se asnjë s'ka lexue ndonji vepër të De Radës, se sot shkrimet e 'tij nuk gjinden më te librëshitësi shqiptar e dhe biblioteka (për veç Tiranës) nuk kemi; prandaj të rrijt e kujtojnë De Radën si njeri të diktun jo se i kanë studijue veprat, por pse e kanë ndigjue prej të tjerëve. Mbas tridhetë vjetve pra qendron kaq i errët kujtimi i këtij poeti në mendjen e rinis s'onë; le të mendojmë tashti se, në qoftë se nuk shtypen përsëri veprat e 'tij, qysh ka me mbetun ai kujtim mbas njëj shekulli? S'ka dyshim se kujtimi ka me u-errësue fare. Prandaj për këtë kohë duhet të mendohemi, për këtë kohë duhet të punojmë. Ne, stërgjiyshënit e breznive t'ardhme, sot duhet të ngrefim biblioteka, sot duhet t'i shtypin veprat e rrallueme; sot duhet të mbjellim farë jo të kalbun, por të mirë, qi të mund të korrin dishka stërnipënit t'onë dhe të lëmë të 'tilla kujtime, qi breznit e ardhëshme t'i kujtojnë me përunjësi gjatë shum shekujve emnat e etënve të shdukun dhe me përmallime të gjunjëzohen përpara kujtimeve të paharrueme të burrave me mend të Shqipnis.

Por, për me sigurue një nder të 'tillë, duhet, sikurse thâmë, të botohet prapë çdo vepër, qi i ka mbarue shtypja e pare ose e dytë (sa për shkrimet e reja, qi kemi nevojë, le të mendojnë shkrimtarët e sotshëm). Mandej duhet të ngrifet në çdo qytet nga një bibliotekë, ku të ruhen gjithë thesaret e letërsis s'onë.

Mirpo të gjitha librat nuk është e mundun t'i botojë shteti, prandaj, sikurse e ka thënë dikur fletorja "Ora,," duhet të themelohet një shtëpi botonjëse. Për veç kësaj do t'i bājë një shërbim të math letërsis s'onë ai njeri, qi do të botojë jetëshkrimet e shkrimtarëve t'onë; ose më në fund nuk do të bähesh keq qi të përkëthehesh shqip prej auktorit vejë vepra, e shkrueme në gjuhën Italishte, "**Popolo lingua e letteratura albane-se,**," se kështu, edhe në qoftë se nuk i kemi shkrimet e shkrimtarëve, së paku do t'i dijmë se cilët janë. Sa për ngrefjen e bibliotekave u-mbetet barra më tepër bamirësve shqiptarë,

Sot për sot duhet t'u jemi mirënjohës Franceskanvet të shkodrës për të botuemit përsëri të veprave, të thuesh të harrueme (si Bozuku, Bogdani, Budi, Matranga, etj), qi janë thesare të çmueshëm të gjuhës s'onë.

St Spasse '32

Provë mësimi.

dhânun në klasë të IV-të të shkollës Ushtrimore.

Landa : kallzime morale.

Thema : Dy plugjet.

Ata kanë mësue m^a para metalet, e nashti u thohet të dëftejnë se cilët nga këto janë m^a të çmueshëmit e cilët janë ata, qi s'janë të çmueshëm, por qi janë shumë të vjefshëm. Natyrisht do të vijë puna ke hekurit, i cili me të vërtetë s'është i çmueshëm sa ari e argjandi, po qi hyn në punë për të bëmë gjithfarë veglash, të cilat s'mund të bëhen me t'jetër gj^a veçse me këtë metal. Do t'u thohet se çfarë veglash bëhen me hekurin, e mbasandaj do t'i çojë të thonë edhe plugun, të cilin e kap nga goja e nxânësvet, dhe zë e u thotë : Po a dini ju se si u ngjajti një herë dy plugjeve ? Nx. . . . Ndigjoni pra t'jua tregoj unë : "Nji bujk kishte dy plugje; njani nga këta e donte fort punën, e t'jetrit i pëlqente të rrinte gjithnji me duer lidhun. Ky plugu përtac gjithnji e mërziste plugun punëtuer tue i thânun : „ Sa i mjerë qi je ti ! ç'të duhet ty të dalish e të ngreish për-pjetë gjithë ata plisa të randë ? Nuk më shef nji herë mue, qi s'punoj, sa i frÿtë e i shëndoshë jam ? Oh, sa budalla qi qenke, ore ! Të dal unë atje e të loth vehten t'eme kot fare ! Eja të rrijmë këtu bashkë e të fjalosemi, se do ta shofish sa i lumtun ke me qenë „. Po ai, qi e donte punën me shpirtin, s'i bëzante fare.

Nji ditë kishte punue shumë e në mbrâmje e ndiente vehten të lodhun pak dhe po rrinte si varë. Përtaci, tue e pamë kështu, i flet me nji të math : "Ore, po unë plasa me tyj ! Ty s' t'u-mbushka mrendja. Hiq dorë nga puna, të them, se do të hekish keq.,. Puntori i u-këthye edhe i tha : " Ti i paske syt mbyllë ! Nuk e shef vehten t'ate se si je bëmë ? Ti je nximë e je bëmë si bloza, je kalbun fare, e po të bije trupi tej copa, copa; kurse unë, qi i përvishem punës me dëshirë e me vullnet,

shkëlqej si argjandi e e kam trupin fare të mirë.

— Mësuesi bën në dërrasë të zezë plugun puntuer e atë përtac tua e parafytyruem të parin me fytyrë të vrantë e me duer e kambë të varëme, si edhe të dytin të trashë, me një palë musteqe të mëdhoja e me disa copa të hjekme nga trupi prej ndryshkut.

— Prej meje im zot shef një dorë fitim, po prej teje, or i mjerë, çfarë do të shofi, veç se i ke zânun vendin kot? Tue biseduem këta të dy, shpëtoi një ka edhe zû e po endesh nëpër burg. Qëlloi qi shkoi aty afër plugut përtac e e shkeli. Këtij i u-shtyp fare trupi; mirpo, kur voji e shkeli plugun puntuer, qi shkëlqente e ndiste gjithë burgun, ky s'e ndjeu fare thundrën e atij kau të randë. Atëhere i u-kthye përtacit e i thia: "A e kuptove nashij se sa hilaç shërimtar e i mirë është puna?," Kërrusi kokën e s'foli fare. Si të jetë përsëritun kallzimi prej nxënësve, (pjesë pjesë prej shumicës dhe e tanë prej një a dy nxënësve), bëhet një pyetje e përgjithshme tue u thënë se këjo është një përrallë, po ç'na mëson neve këjo. Pastaj u thotë se çfarë njeriu mund të venë në vend të plugut përtac e çfarë njeriu në vendin e plugut puntuer. P. sh. marrim dy gjindarmë, njëni e kryen punën, qi i është ngarkuem, me ndërgegje, e tjetri i dredhon punës. Ai qi e bën me ndërgegje, rrin i qetë, por ai tjetri rri gjithnji me tristim, se mos e hekin. Veç kësaj i pari është i kënaqun, edhe bofa e duen e e nderojnë; pra puna të naltëson. Ai qi s'punon, merret gjithnji nëpër kambë; po ai qi punon, ka edhe një të mirë, se puna ia mban trupin gjithnji të shëndoshë.

Ne kemi edhe një fjalë të urtë, qi na thotë: **mendja e shëndoshë në trup të shëndoshë**. Po të jetë trupi i mirë, atëhere në jemi të qetë, se nuk kemi ndonji dhimbje, e kështu edhe mendja e bën punën e vet pa të metë e të sigurtë; po, kur e kemi trupin të sëmundë, mendja nuk është e zoja më ta baje punën e vet, se në atëhere kemi hallin e dhimbjes. Po ju mos kujtoni se trupi i shëndoshë është ai i frytë, se ky është nga hera i kalbët si ai i plugut përtac. Ai qi punon, nga një herë mbetet thatiq nga puna e randë; porse është i fortë. Me gjithë atë ka edhe njerës, qi punojnë e janë të frytë; këta e kanë trupin të mirë.

Ne kemi edhe ca fjalë t'urta, qi flasin për punturin e për përtacin: Kush s'punon, damon; kush punon, fiton; ai qi s'ka

punë. I uen derën, etj.

Po edhe shumë e pa masë s'duhet të punojmë, se sëmuhemi.

Sikurse u muerën gjindarmët, merren edhe dy nxënës, një puntuar e një përtaç; ç'përfundime ka i pari, ç'përfundime ka i dyti, si në pikpamje të moralit, ashtu edhe të fitimit e të dobisë. Veç këtyneve mësuesi u thotë se njerëzit e njëj shteti duhen mirë e shkojnë njani me tjetrin, kur ata punojnë të gjithë me ndër-gjegje e me vullnet. Atëherë ata nuk e përbuzin njani tjetrin më, po përkundrazi flasin mirë e punojnë së bashku. Po ashtu edhe një e mirë tjetër, e cila i vjen shtetit nga puna, pse, sa më puntorë të jemi, aqë më tepër fitim do të ketë e aqë më tepër i fortë do të jetë.

I Shishmani 132.

Provë mësimi

**Dhënë për stazh në klasën e II të shkollës
Ushtrimore.**

Thema: Mësim jete

Landa: Të lintat t'ona dhe dita e të larit të rrobeve

Shtjellim

Sikurse dihet, çdo njësi methudhike munt të fillojë me gjithfarë paragatitjesh, por kujdesi më i parë i mësonjësit duhet të jetë që të zgjedhi një t'afillë, që mund të zgjojë kureshtën e nxënësve dhe të mundë t'afrojë parafytyrimet e para, të cilat do të ndihmojnë në përveltësimin e parafytyrimeve të reja. Pra si paragatitje për këtë mësim përdoret rrobeqepësi, që është bërë disa ditë më parë.

Së këndejmi fillon mësimi i ri:

Përflitet shumë a pak mbi punën e rrobaqepsit: ai na pret rrobat e sipërme, të cilat quhen kështu, pse vishen sipër, dhe nga këto hyhen në rrobat e mbrendëshme ose të lintat e ndryshme: brekë, këmbishë, fanellë, mintan, linjë, jelek, xhamadan, etj; dhe, mbassi të nguliten këto duke i folur dhe horas, përflitet lënda me se bëhen këto (beze, hase, cipë e mëndafshhtë, etj); ku i marrim këto (në treg dhe në shtëpi); mënyra e të bërit dhe kush na i bën duke shkuar fantastikisht si mbas mënyrës së veprimit në jetë. Në këtë mënyrë pra mbaron zhvillimi i pjesës së parë të kësaj njësie methudhike,

Mbasi të kuptohen mirë ç'u thënë më lartë, fillon pjesa e dytë, dita e të larit rrobe, në këtë mënyrë: Të lintat e reja që premë, nukë i mbajmë shumë kohë veshur; kallzohet se mbas pak ditësh (zakonisht një javë) i nxjerrim për të larë, se na janë bërë trokë dhe na janë ndyrë. Dita e të larit, vendimi i marrë dy, tri ditë më parë a të paktën një ditë për të larë rrobat, nëna porositi babën të bjeri sapun dhe dru; përgatitjet e tjera, të provizionuarit e ujt më të mirë, ujë çesme, vije, shiu dhe lumi duke tregue arsyet; ndërrimi i teshave të palara dhe veshja e të larave në mbramje a në mëngjes; kush i ndërrohen fëmijet e vegjël; porositen që të mos qajnë, kur ndërrohen, mbassi shumë fëmijë sillen kështu.

Gdhin dita e të larit, nëna a puntorja ngrihet heret në mëngjes: ndes zjarrin, vë këmjet dhe përmbi këto kazanin a kusin e madhe; bën finjën më hi të pastër të marrë nga furr-xhiu, ngreh koritën dhe, kur sheh se u-bë finja, fillon punën duke përveshur krahët. Gjithë teshat i fërkon katër herë me sapun dhe me ujë të nxehtë dhe mandej në kazanin e pastruar, grën pak sapun dhe i vë në zjarr, që t'i ziejë teshat e fërkua që thamë më lart; si të ziejnë mirë, i nxjerr me një shkop, i heth prapë në koritë, ku i fërkon edhe një herë a dy herë të tjera dhe mandej, mbassi ti këtë shtrydhë mirë, i ndër në litar a në tel të pastruar, që të thahen. Flitet për të terurit e teshave (vera dhe koha me erë është më e posaçme për këtë punë), të mbledhurit, të prurit në shtëpi, t'andruarit, të rrahurit me hekur palosja dhe të vendosurit e tyre në sandëk.

Gjithë këto punë bëhen, sa të jetë e mundur intuitive me sendet e ndryhme të prura në klasë dhe duke u-ndjekur veprimi i natyrshëm i kësaj pune në jetë.

Si përmbledhje përsëriten shkurt pikat më të rëndësishme duke treguar vetë nxënësit gjithë punët e sipërme dhe si ushtrim theksohet mundimi i nënës ditën, që lanë rrobat, shpenzimi i prindit për dru e sapun, shëndeti në rrobat e pastërta, prandaj është e nevojshme mbajtja e këtyne pastër dhe kujdesi për to. Me kallzimin e punës, që u-bë në këtë orë, merr fund ky mësim.

Mjete mësimi.

Koritë, një këmishë, një palë brokë, një linjë, një mintan, sapun, çivit dhe një palë tasha të lara të rafme; basme, beze, hase, etj.

M. Golemi '29.

Provë mësimi

Dhënë në rendin e I t' Ushtrimores

Landa: Mësim jete

Thema: a) Kopshtari e punët e tij

b) Mbledhje e zbritje me katër numra.

a) **Hyrja.** Ku i mbjellim lulet ne? Nx: Lulet i mbjellim në fushë e në kopsht. Po t'jetër gjë çfarë mbjellim në kopsht? (Qepë, hudhra, lakna, lëpjetë, spinaqë, etj).

Paraqitja. Pra kopsht i thomi atij vendi, ku mbillen qepë, hudhra, lëpjetë, etj. Kush di të më kallzojë se si është ai? (krahasohet me arat e me fushat). Nx: Kopshti është një vend i vogël, i rrethuem me telë, me garth ose me mur. Lihet një nxënës, që të flasi për kopshtin e shtëpis së vet. Kush di të më kallzojë se çfarë gjënash mbillen në kopsht? Nx: Në kopsht mbillen hudhra, qepë, prasë, lëpjetë, spinaqë, sallatë, damatje, magdanos, patllixhana, specia, kastraveca, etj.

Disa nga këto dalin në prandverë (hudhra, qepa, lëpjeta, spinaqi, sallata, magdanosi, etj); disa të tjera dalin në verë (domatja, patllixhani, specia, kastravec, etj).

Bâhet një krahasim ndërmjet zarzavatevet, që dalin në verë; p. sh. atyneve të pranverës u hahet trupi e gjethet (hudhra, qepa, lëpjeta, spinaqi, etj). Këto nuk bâjnë kokrra; përkundrazi atyneve të verës nuk u hahet trupi e gjethet, por vetëm kokrrat (domatja, patllixhani, specia, kastravec, etj).

Si iu thomi me një emën këtyneve, që mbillen në kopsht? (**Zarzavate**, ose perime).

Përsë i mbjellim në këto? Këtu iu flitet përse përdoren ato.

Të gjithë në kemi kopsht në shtëpi? Nx: Jo. Po ata, që s' kanë kopsht, ku do t' i marrin zarzavate? (Në pazâr). Si i thonë atij burri, që shef zarzavate? (Zarzavateshitës). Në çfarë vendi shiten këto? (Në Renët).

Si i thonë atij burri, që punon kopshtin? (**kopshtar**). Në folëm se çfarë gjënash mbjellim në kopsht; kush e di se kur mbillen këto? (Në prandverë). Lihen nxënisi që të gjykojnë sepse nuk mbillen në dimën. Flitet shkurt se si mbillen zarzavate; kallzohet edhe se si punohet kopshti; p. sh. herën e

parë e plehënosim, pastaj e punojnë me qyrek a me bel, e coptojnë me kazëm, i bëjnë brazë me shat, etj. Farat i mbjellin me lehna e, mbassi bijnë, i fusin në brazë a n'oxhakë.

Në brazë futen hudhrat, qepët, etj; n'oxhakë futen kastravecet etj. Të tjerat, si magdanosi, lëpjeta e spinaqi mbillen me të hudhme farë.

Flitet edhe për kujdesin, qi u duhet bëmë atyneve; p. sh. të capohen, të qërohen barishtat, t'ujiten, etj.

Përmbledhja e përdorimi. Mbassi të jetë folë gjënë e gjatë për kopshtarin e punët e tij, atëherë bëhet një përmbledhje e gjënavet kryesore: Kopshti është një vend, ku mbillen zarzavate; ai qi e punon këtë, quhet kopshtar. Në kopsht mbillen hudhra, qepë, presë, lëpjetë, spinaqë, etj. Këto na hyjnë në punë për t'u ushqyem. Toka punohet mirë. Zarzavatat mbillen me lehna: këto mbillen disa në dimën, si sallata, lëpjeta, etj, e disa në prandverë, si qepa, domatja, kastravec, etj.

Më në fund këto thohen prej disa nxënësve, me qëllim qi me ua rranjosun më mirë në mendje, kështu qi t'u hyjnë në punë për jetën praktike.

b) Përmenden edhe një herë gjënat, qi bëhen në kopsht e këto përdoren si lëndë për më bëmë arithmetikë, me qi çdo lëndë mësimi duhet të dalë nga mësimi i jetës. Pra u thohet nxënësve: Ditën e shtunë vojta në pazar e bleva 7 okë lëpjetë, një burr bleu 4 okë, një tjetër bleu 2 okë e një tjetër prapë bleu 1 okë; sa okë lëpjetë shiti zarzavateshiti? Nx: $7 - 4 - 2 - 1 = 14$ okë lëpjetë. Na këto do t'i shkruejmë (urdhnohen me nxjerrun radhoit e kalemat me numurim 1, 2, 3.). Ushtrimet tregohen edhe me gishta prej nxënësve; lihet një nxënës ta thotë ushtrimin, e të tjerët e shkruajnë nëpër radhoit. Mësuësi shkruen në dërrasë të zezë. Kështu bëhen edhe ushtrime të tjera: $8 - 6 - 5 - 1 = 20$ tufa sallata; $7 - 4 - 3 - 2 = 16$ tufa qepë; $9 - 3 - 2 - 1 = 15$ tufa hudhra; $6 - 5 - 4 - 3 = 18$ tufa presë, etj.

Një zarzavateshitës nxuer në pazar 20 okë spinaqë, një herë shiti 7 okë, një herë 6 dhe një herë tjetër shiti 3 okë; edhe sa okë spinaqë i mbetën atij? Nx: $20 - 7 - 6 - 3 = 4$ okë. Kështu veprohet edhe për këto ushtrime: $18 - 8 - 4 - 1$

— 5 tufa qepë; 16 — 9 — 3 — 2 — 2 tufa hudhra; 13 — 5 — 2 — 1 — 5 tufa sallata; 10 — 4 — 2 — 1 — 3 okë lëpjetë, etj.

Tabella e mësimit

7 — 4 — 2 — 1 = 14	20 — 7 — 6 — 3 = 4
8 — 6 — 5 — 1 = 20	18 — 8 — 4 — 1 = 5
7 — 4 — 3 — 2 = 16	16 — 9 — 3 — 2 = 2
9 — 3 — 2 — 1 = 15	13 — 5 — 3 — 1 = 4
6 — 5 — 4 — 3 = 18	10 — 4 — 2 — 1 = 3

Q Skuqi '32.

Novelë

Ah, nënat....!

(për Koli Gushon)

Më të dalë të fshatit, në mest të njëj lëndine të pjërrët, gjindet Kisha e Vogël e Iyer me gëlqere. Po i afrohesha dalë nga dalë, pse udha i shkonte afër dhe e linte nga ana e sipërme, më të djathtë. Kur hynje nga dera, ngriheshin dy selvi të gjata, majat e të cilave përkuleshin nga veriu i hollë, që vinte nga gryka e malit. Disa zogj fluturonin lehtë dhe fshiheshin nëpër degat e shpeshta të selvive.

E vetme, me kokë unjur përmbi një gur, rrinte një grua, e cila nxirrte një zë, që të përqethite mishtë. Qëndrova dhe po e shikonja. Vajtonte...! Ç'i ka vdekur asaj gruaje të shkretë?— pyeta një burrë të shkuar nga mosha, që m'u-afrua me hapa të ngandalshme me një shkop në dorë. Nuk u-përgjegj përnjiheresh; psherëtitit dhe po ecnim së bashku.

Dyke ecur, filloi të më tregojë :

Vajton, më tha, dritën e syve, birin e 'saj të vetëm, që e ka lënë të shkretë! Heshti për një copë herë, e unë thashë se nuk do të flasi më, porse ay filloi të më tregojë prapë jetën e gruas së mjerë e, nga fjalët që nxirrte, kuptonja se ndiente dhëmbisuri për 'të. U-bënë pesëmbëdhjetë vjetë, or zotni, që kurse i shoqi u-vra në luftë. Mbeti me këtë djalë të vogël, i vetmi ngushullim për 'të. ; ky dalë nga dalë po i rritesh, dhe gruaja po i harronte mjerimet e shkuara, pse një fildan i mbarë po ia mbushte shtëpinë.

parë e plehënosim, pastaj e punojnë me qyrek a me bel, e coptojnë me kazëm, i bëjnë brazë me shat, etj. Farat i mbjellin me lehnë e, mbassi bëjnë, i fusin në brazë a n'oxhakë.

Në brazë futen hudhurat, qepët, etj; n'oxhakë futen kastravecet etj. Të tjerat, si magdanosi, lëpjeta e spinaqi mbillen me të hudhme farë.

Flitet edhe për kujdesin, qi u duhet bëmë atyneve; p. sh. të capohen, të qërohen barishtat, t'ujiten, etj.

Përmbledhja e përdorimi. Mbassi të jetë folë gjënë e gjatë për kopshtarin e punët e tij, atëherë bëhet një përmbledhje e gjënavet kryesore: Kopshti është një vend, ku mbillen zarzavate; ai qi e punon këtë, quhet kopshtar. Në kopsht mbillen hudhra, qepë, presë, lëpjetë, spinaqë, etj. Këto na hyjnë në punë për t' u-ushqem. Toka punohet mirë. Zarzavate mbillen me lehnë: këto mbillen disa në dimën, si sallata, lëpjeta, etj, e disa në pranverë, si qepa, domatja, kastravec, etj.

Më në fund këto thohen prej disa nxënësve, me qëllim qi me ua rranjosun më mirë në mendje, kështu qi t'u hyjnë në punë për jetën praktike.

b) Përmenden edhe një herë gjënat, qi bëhen në kopsht e këto përdoren si landë për me bëmë arithmetikë, me qi çdo landë mësimi duhet të dali nga mësimi i jetës. Pra u thohet nxënësve: Ditën e shtunë vojta në pazar e bleva 7 okë lëpjetë, një burr bleu 4 okë, një tjetër bleu 2 okë e një tjetër prapë bleu 1 okë; sa okë lëpjetë shiti zarzavateshiti? Nx: $7 - 4 - 2 - 1 = 14$ okë lëpjetë. Na këto do t'i shkruejmë (urdhnohen me nxjerrun radhoit e kalemat me numurim 1, 2, 3.). Ushtrimet tregohen edhe me gishta prej nxënësve; lihet një nxënës ta thotë ushtrimin, e të tjerët e shkruajnë nëpër radhoit. Mësuësi shkruen në dërrasë të zezë. Kështu bëhen edhe ushtrime të tjera: $8 - 6 - 5 - 1 = 20$ tufa sallata; $7 - 4 - 3 - 2 = 16$ tufa qepë; $9 - 3 - 2 - 1 = 15$ tufa hudhra; $6 - 5 - 4 - 3 = 18$ tufa presë, etj.

Një zarzavateshitës nxuer në pazar 20 okë spinaqë, një herë shiti 7 okë, një herë 6 dhe një herë t'jetër shiti 3 okë; edhe sa okë spinaqë i mbetën atij? Nx: $20 - 7 - 6 - 3 = 4$ okë. Kështu veprohet edhe për këto ushtrime: $18 - 8 - 4 - 1$

= 5 tufa qepë; 16 — 9 — 3 — 2 — 2 tufa hudhra; 13 — 5 — 2 — 1 = 5 tufa sallata; 10 — 4 — 2 — 1 = 3 okë lëpjetë, etj.

Tabella e mësimit

7 — 4 — 2 — 1 = 14	20 — 7 — 6 — 3 = 4
8 — 6 — 5 — 1 = 20	18 — 8 — 4 — 1 = 5
7 — 4 — 3 — 2 = 16	16 — 9 — 3 — 2 = 2
9 — 3 — 2 — 1 = 15	13 — 5 — 3 — 1 = 4
6 — 5 — 4 — 3 = 18	10 — 4 — 2 — 1 = 3

Q Skuqi '32.

Novelë

Ah, nënat....!

(për Koli Gushon)

Më të dalë të fshatit, në mest të njëj lëndine të pjerrët, gjindet Kisha e Vogël e Iyer me gëlqere. Po i afrohesha dalë nga dalë, pse udha i shkonte afër dhe e linte nga ana e sipërme, më të djathtë. Kur hynje nga dera, ngriheshin dy selvi të gjata, majat e të cilave përkuleshin nga veriu i hollë, që vinte nga gryka e malit. Disa zogj fluturonin lehtë dhe fshiheshin nëpër degat e shpeshta të selvive

E vetme, me kokë unjur përmbi një gur, rrinte një grua, e cila nxirrte një zë, që të përqethte mishtë. Qëndrova dhe po e shikonja. Vajtonte...! Ç'i ka vdekur asaj gruaje të shkretë? — pyeta një burrë të shkuar nga mosha, që m'u-afrua me hapa të ngandalshme me një shkop në dorë. Nuk u-përgjegj përnjiheresh; psherëtititi dhe po ecnim së bashku.

Dyke ecur, filloi të më tregojë :

Vajton, më tha, dritën e syve, birin e 'saj të vetëm, që e ka lënë të shkretë! Heshti për një copë herë, e unë thashë se nuk do të flasi më, porse ay filloi të më tregojë prapë jetën e gruas së mjerë e, nga fjalët që nxirrte, kuptonja se ndiente dhëmbsurit për 'të. U-bënë pesëmbëdhjetë vjetë, or zotni, që kurse i shoqi u-vra në luftë. Mbeti me këtë djalë të vogël, i vetmi ngushullim për 'të.; ky dalë nga dalë po i rritesh, dhe grua ja po i harronte mjerimet e shkuara, pse një fildan i mbarë po ia mbushte shtëpinë.

— Djali, si mbaroi shkollën e fshatit dhe atë të qytetit, që e kemi këtu afër, desh të vijonte edhe në ndonjë shkollë t'jetrë; i kishte hyrë në zëmër shkolla, dhe mësimi i pëlqente më shumë se sa jeta e mjeshtria e këtij vëndit t'onë.

— Ndofta do të ketë qënë ndonjë mësonjës i fshatit, që ia kishte mbushur shpirtin me të këtilla ndjenja. Rrallë herë fshatarëvet u mbushet mëndja që të lënë mjeshtërinë e babës, e malet dhe ujët e ftoftë të krojeve, me të cilat janë rritur, dhe të shkojnë lark për të mësuar, sidomos kur qëllon të jetë i vetëm në shtëpi—thosha me vehten t'ime. E kishte vendosur të shkonte, po një pengesë ia priste hovin këtij djali. Qe e ëma, e cila, sa herë që i biri ia zinte në gojë largimin, qante dhe e pushtonte, se mos i ikte n'atë çastë. Ishin të kota fjalët e Kolos, se kështu e thërriste, për t'ia mbushur mëndjen asaj nëne të vetme. Më në fund e bëri zëmërën gur e me giysmë shpirti e përcolli duke i dhënë këshillat e saja.

Kaloi një vit i shkollës, e djali kur ardhí, ishte bërë më i math, më i bukur. Me radhë e përcolli dhe dy vjetët e tjerë e, kur ishte për të kalërtin, në këtë vit të zi për të, nuk e la të shkonte prapë. — Plaku u ndal dhe, kur e vështrova, po fshinte lotët me një shami të madhe, që e nxori nga brezi.

Ç'ke? e pyeta: Ah...! e kishja nip, m'u-përgjegji, dhe ajo që e qan, është motra e ime. — Ishte në kishë e, kur të gjithë njerzia iknë, ky mbeti më vonë, për të shkëputur të motrën nga varri, po më kot. Nukë foli më gjatë, se zëmra e 'tij s'duronte dot të qitte t'atilla fjalë që e lëndonin, po me ngadalë shtoi se djali ishte i sëmurë; mjeku e këshilloi të rrinte simvjet në shtëpi, kur mbas tre muajve na e shkëputi Zoti nga gjiri i ynë.

Plaku ma kishte futur gjithë hidhërimin e 'tij me ato fjalë melankolike e, pa ditur se ç'ti them, kur u ndava, mora udhën me këto mejtime, që ma kishin pushtuar shpirtin.

Nukë gëzohesh ti, o mëmë e dashurë, që unë të, vetë në shkollë e të bëhem më i mirë, më i ditur se sa jam e mbas pesë vjetve të dal me një zanat, ja, si ky i mësonjësit t'onë; nukë të pëlqen a...? Kështu i thosh i biri për t'ia mbushur mëndjen s'ëmës, që ta linte të vijonte shkollën.

Si do të kujtohen zotimet, që i kish dhënë Kolua se, mbassi të mbaronte, do ta mirte pas, kudo që do ta hidhnin në kohën e verës. Tashi i doli nga fjala! Nukë ndëgjjon, kur ia thotë e ëma, përmbi varr: **A s' më merr me vehte? s' të dhimbem...?** Ndofta i ruan për më vonë. Ka shpresë; edhe s' janë mbushur pesë vjetë, është i katëri. Kjo e mban me shpresë dhe i lutet ngahera mbi varr, që të mos harrojë mbas pesë vjetve, se s' i rrihet vetëm; këtë ia kishte thënë që vitin e parë.

Si do të durojë pa Kolon përgjithënjë ajo nënë, që s'donte ta largonte as për një vit? Duron, duron se ja edhe dy muaj e vjen ajo ditë, kur Kolua me një valixhe e me një arkë violine në dorë, vinte pa prur ne dera e shëpisë. Kështu i shkon mëndja shumë herë dhe i harron të gjitha.

Gjithënjë pret se mos i vijë ndonjë letrë e më shumë, kur afrohet ndonjë ditë feste; se kështu e kish zakon t' i dërgonte kartolinë për urim. Ditët e muajtë shkojnë, po Kolua i zëmres, s'e kujton. E priste; iku muaji i Qershorit, po ay s'u duk! Vajti në vreshtë, mori disa dega me qersh të kuqe dhe ia shpuri në varr. Ato qersh, që ia ruante për mot, kur vinte në verë nga shkolla, simvjet atje, përmbi gurët e ftohtë, ia kishte shpurë t' i hajë, po ay s'desh ti mirte.

Simvjet nukë i shkrojti s'ëmës, që t'ia ruante ato degat më të larta me qersh të kuqe! Sot ato ia qarkojnë gurin e varrit! s' i merr qershitë, se ato janë me gjethe të vyshkura. Ay shkon vetë si një zok në degat e larta, ashtu si bente ngahera. Lulet, që i kishte shumë qejf dhe i mbillte vetë në kopësht, u-thanë, se s'ka kush t' i ujiti! Ay s' do t' i marri, kur ia shpie e ëma në varr; edhe këto nukë i do të këputura, po shkon vetë dhe u merr erë si një flutër.

Kolua nukë dëgjjon t' ia marri një herë me violinë asaj këngës së gëzuar dhe ta kënaqi tëmën ashtu si përhera. Ngrihet natën fshehëmazi dhe ia merr një t'jatrës, që s'e ka dëgjuar ndonjë herë e ëma! Jo me atë këngë, që të zgjon nga gjumi, po një t'jatrë... që të ve në gjumë! I çel sytë me kujdes se mos e shohi, mirpo ay e ndien e ikën me të shpejtë! Ngrihet e shkreta si një e tërbuar, po asgjë nukë sheh, veçse ndigjon tingullimin e telave, që ëhe s'kanë pushuar së dredhuri. E puth vëndin, ku Kolua mbështette faqen, dhe bie prap pa ment.

51 ia Simvjet Kolua vonoi të shkojë në shkollë, se ja rrobet të gjitha i ka të përndara nëpër shtëpi. Ato njihen se e kanë të shkuar me pë të kuq numrin (78). Aty nëpër dallap i ka dhe librat, pendën, ngjyrën e fletët me nota të muzikës; disa kartolina të bukura, që ia kanë dërguar shokët, i ka varur në dhomë...

161 Të frotitit sa vinte po shtohet. Dëborë kishte zbardhur majat e maleve dhe po zbriste dalë nga dalë edhe në fshat. Çatitë ishin ngarkuar rëndë në dëborë dhe trarët kërcisnin nëpër shtëpitë e vjetra. Veriu frynte më të katër anët dyke vëshëllyer nëpër të çarat e mureve. Njerzia visheshin trashë.

501 Sot Koli ishte ngritur shpejt, që larë e po vishte pallton e madhe. Pse je ngritur kaq shpejt? e pyeti e ëma. Po nuk e di, o nënë, se sot kemi ditën e emrit t'im? Ngreu dhe ti, se do të shkojmë në kishë; kambana po bije; pastaj të vijmë shpejt, që të përgatitim dhomën për të pritur miqtë. Kështu e pa në ëndërr, nëna e gjerë, natën që gëdhinte dita e emrit, gjashtë Dhjetor — Natën e 14 Dhjetorit e pa prapë Kolon buzqeshur, që i thosh: "Nëno, nesër i mbush plot shtatëmbëdhjetë vjetë e hyp për të tetëmbëdhjetin; u-bëra burrë...". Kështu e lëndonte zemrën e s'ëmës duke përsëritur ato fjalë, që ia kishte thënë natën e fundit, një mot më përpara.....

T Gusht '31,

Atje ku dirgjen dëshmorët.

181 Kur të kthehesh i lodhur prej ndonjij rruge të gjatë, a kur të të bjerë puna të kaloish brij pyjeve të blerueme, ndal-u një herë pranë burimit të Doçit, (1) pranë atij vendik u lëshuen t'ofshame, kujtuen nënë e fëmi e dhanë shpirt aqë e aqë burra, e aty filladit mushkënit a fëtyrën me akull. Shiko atëhere për-qark e, në pafsh ndonji bulë uji, qi rrjedh me dhimbë prej lëkurës së çame të drunit, a ndonji lule me krye të përkulun prej pikës së voesës, qi s'e ka shkrimë mirë dielli, le të të kujtohen lodët, qi u-derdhën për ata fatosa, të cilët e shtrydhën në grusht vdekjen. Jij zemërgur atëhere, në dash mos me i njomë syt. Ven veshin pranë burimit e, kur të ndiejsh atë të gurgullisun, mos u-mallgje më tepër, se sa kur qan nana birin e vetëm, Shtriju mandej në blerimin, qi ke pranë të stolisun

me gjithë bukurit, por shikjo mos shtypish ndonji mizë dhe a t'jetër insekt, të rritun e t'ushyem ndofta me atë gjak qi aty u-derdh, e atëhere verej kah qielli e, në mos pafsh t'jetër, ka me t'i nbyllë syt një fëllim i shpejtë, por plot ambëlsim, qi zbret prej majës së lisave tue kumbue si nj'ai tel' i prekun me të lehtë prej dorës së prarueme, e mandej, kur ke me tretë në një gjum të thellë e të mallshëm, ke me pamë, kush e di, sa ändrra të kändëshme, ku ka me t'u-kënaqë shpirti, e do të piqesh me nj'ata qi aty prajnë. Ndigjo atëhere si dridhet ajri e si ushtojnë pyjet prej melodis së mrekullueshme e, kur të të japin dorën, thuej-u : " Ju lumtë,,. Veresi në fytyrë se sa gëzueshëm e shkojnë motin e shiko-i se si me madhni enden ndër lule, ku vall-zojnë bylbylat e ku me të lehtë flladi palos fletët e trandafilit. Një oshtimë e thekshme mandej ka me ta nxjerrë gjumin e, kur të jeshë tue hapë syt nëpër mes të njëj erës së rrëmbyeshme ke me ndigjue : " për atdhë, për atdhë ,,; ke me u-zgjuem atëhere me të shpejtë, por s'ke me pamë t'jetër veç vetmin e pyllit e ndofta nalt, nalt në qiell ndonji ré të bardhë, qi lan vendin pa prà. Mos u-habit. Hec mà poshtë e atje pranë pro-it, të cilin tash ke me e gjetun të qetë e si të fjetun, atje ku fijet e barit e lulet janë me krye për toke, le të të ngjallen aqë vraga në zemër tue të përshkue dhe rrymat mà të rrëmbyesh-me të gjakut e siell ndër mend atë ujë dikur në gjyrë të ku-qe e ata vende në gëzim. Shiko aty pranë e ke me pamë plot truma gurësh afër nj'ana, t'jetrës; nj'ata janë vorret e dëshmorç-ve; aty prajnë sa shpirtna të kthj:llët. Hidh-u dhe ti nga një gur e bashkë me t'ë ep-u një hov zemre e lëviz valët e ajrit : " kurrë mos u-harrofshi ,, . Mandej shko mà përpjetë e, kur të mbëriresh nalt faqes malit, merr me mend se si gjimonte dikur ai vend e si me dhimbë i përulshin majat ata lisa viga-nda. Zbrit mandej përposhtë e, kur të sosish ke shtëpija, thuej-u fëmijve a shka të kesh se lu është lumnija vetë.

(1) Në mal të Dibrës s' Epër ndodhet burimi i Doçit e pranë t'ij një përrue i vogël. Aty u-vranë shumë Shqiptarë në luftë kundra Serbëvet.

Lajme të Shkollës

Më 13 të Prillit u-mbaruen provimet e stazhit. Kishin ardhun për këtë shumica e rendit '29, si edhe të tjerë prej rendeve të më-parshëm. Për me dhënë aftësin pedagogjike, nuk u-paraqit asnji. Ata qi fituen stazhin janë: Z. Z. Ali Narazani, Banush Zhudi, Fahri I. Agastra, Haki Tahiri, Halim Hodo, Harrun Sefa, Hamdi Gani, Hodo Taçi, Hysni Stringa, Isak Ngurrza, Maksut Milova, Mehmet Qorri, Muhamet Golemi, Rasim Sulejmani, Spiro Popa, Sulejman Goci, Shykri Zejnelhoxha, Ymer Luçi e Xhevat Xhafa.

Prej këtyne zotnive Normalisti mblodhi një ndihmë prej 120 fr. ari. Z. Z. Fahri I. Agastra, Harrun Sefa, Hodo Taçi, Muhamet Golemi e Rasim Sulejmani e ndihmuen Normalistin seicili me nga 10 fr. ari; të tjerët me nga 5 fr. ari. Edhe një herë iu falemi nderit shokvet t'onë për këtë ndihmë. Po ta ndiqshin të gjithë këtë vepër të mirë, na do t'ishim më të çelun e detyrën t'onë, të nisun me qejf, do ta kryejshim më së miri. Borxha në shtypshkrojë na mbyti, e ata, qi i duem e qi na duen, s'po na vijne në ndihmë!

Athletisma e lehtë ndërmjet shkollavet të mesme, qi do të bëshesh këtë muej, u-shty për në Vjeshtë.

Drejtori i Bibliotekës Kombëtare, Z. Spiro Kolea, i dërgoi shokut t'onë, St. Spases, në drejtimin e së përkohshemes, një letër përgëzimi për "S'ka për sen", qi shkroi në Nr. 3 të Normalistit. Na do të vuejmë prej çdo gjaje, "gjërsa të përkëmbet brezi i ri, i cili me të prijturit e zogivet të Normales. ka për të gjetur rrugën e drejtë në punë gjuhe dhe zakonsh kombëtare, thoshte Z. Kolea. Jemi të rij e duem kurdoherë të na japin zemer më të mëdhejt. Kur na përgëzojnë për një punë të vogël, ahëre i vihemi me gjithë qejf, një punë më të madhe. Prandaj Z. Kolea i falemi nderit shumë. Dëshirojmë qi prijsvet t'onë, atyne qi, tue dashë të mirën e Atdheut, mundohen të na çojnë në rrugën e drejtë, t'iu ndigjojmë kurdoherë zënin e mirë.

Më 29 Prill u-zhvillue këtu një ndeshje atletike ndërmjet shkollës Teknike dhe shkollës s'onë për kujtim të Friedrich

Fröbelit, pedagogut të lojname të fëmive. Shkolla e jonë vuni për ketë qillim një kupë. Kësaj here fituem na 107 pika kundër 90. Darkën e 29 dhamë një koncert për nder të miqve. Nëndrejtori Z. V. Andoni mbajti një fjalim, me anën e të cilit tregoi rëndësin e sportit si mjet shoqnes. Foli për Friedrich Fröbelin e më në fund përgëzoi atletet, sepse i filluem lojnat me vllazni e i mbaruen po kështu Mandej H. Zhiti na shpërtheu se qeshuni tue tregue jetshkrimin e vet si një përrallë.

Pasqyra e lojname

Vrap 100 m: I Gjevori (T). 12 $\frac{3}{5}$ " ; II Xhafa (N). 13" ; III Skuka (T).

Hudhje e topit prej hekuri: I Berisha (N). 11,78 m. ; II Trebicka (T). 11,53 m. III Guri (T). 10,94 m.

Hofje për së nalti: I Sevo (N). 1,58 m. ; II Paci (T). 1,49 m. ; III Paze (T). 1,49

Vrap 1500 m. I Isak (T). 4'48 $\frac{4}{5}$ " ; II Bulaj (T). 4'49" ; III Agimi (N).

Hudhje e diskut : I Shllaku (N). 28,32 m. ; II Berisha (N). 26,01 m. III Trebicka (T). 25,45 m.

Vrapim 400 m. I Bulaj (T). 1'1 $\frac{4}{5}$ " ; II Ruli (N). 1'2" III Xhafa (N).

Hofje për së gjati : I Sevo (N). 5,23 m. ; II Skuka (T). 4,98 m. III Kashari (N). 4,88 m.

Vrap 3000 m. I Isak (T) 10'44 $\frac{3}{5}$ " ; II Vaska (N). III Selenica (N).

Hofje me tri hapa : I Sevo (N). 11,42 $\frac{1}{2}$ m. ; II Sherifi (N). 10,86 m. III Gjevori 10,10 m.

Urdhën sjellse I Shkolla Normale 2,49" II Shkolla Teknike 2'55" ;

Ai qi të do, të kërkon e të ndihmon. Shokut t' onë të vjetër Z. Emin Koplikut '26 i ra rruga të shkoje këndeje e ta shohi Elbasanin; por nuk i u-ndejtë pa i takuem shokët e 'tij e pa shkëlun edhe një herë në pragun e shkollës. Normalistit i dha ndihmën e vet prej 5 fr. ari. I falemi nderit shumë,

Posta e jonë.

Z. Aqif Domini Korçë. Muerëm letrën t'uej dhe pajtimet e gjashtë vetëve (12 fr. ari.) Ju falemi nderit për fjalët, qi shkrueni dhe për munditë, qi bëni për "Normalistin". E kemi provuem me kohë bujarin e fisnikrin t'uej. Zotnive, qi e lanë detyrën e 'tyne ndaj Normalistit, iu falemi nderit shum.

Nxënësevet të Normales Femnore Korçë. Muerëm për së dyti 12 fr. ari. u falemi nderit. Asht më mirë, ashtu si e keni menduem, ta pagueni Normalistin numër më rumër, se me nj' anë na vini neve në ndihmë e m' anë t'jetër s' i lini ndonji barrë ventes s' uej.

Ç. Sha Afërdita Shahini Boboshticë (Korçë). Ju regjistruem si pajtimtare e ju dërguem gjithë numrat e këij viti,

Z. Josif Stefi Skrapar. Muerëm letrën t' uej bashkë me listën e pajtimtarve. Ju falemi nderit për fjalët e mira, qi na shkrueni. Fraza e fundit regon sheshazi simpathin t' uej ndaj ne e dëshirën qi keni për të mos u-shuem drita e jonë e vogël, "Normalisti".

Z. Abdullah Çanga Peshkopi. Letrën e listën e pajtimtarve e muerëm. Ju falemi nderit shum. Lutemi qi, tue bashkuem numrat e shpërndamë prej Z. Muanrem Musës, me ata të z. s'uej, të mbliidhni pajtimet.

Z. Z. Petër Elezit Mat e Zef Palit Shkodër. Kartolinat t'ueja i muerëm. Ju falemi nderit. Lutemi na dërgoni shkrime.

Z. Kel Koka Durrës. Muerëm letrën dhe listën e pajtimtarvet. Ju falemi nderit. Atyne zotnive, qi nuk u ka vojtun fare Normalisti, ose qi nuk u ka vojtun me rregullë deri sot, u-kërkoimë ndjesë. Kjo ka rrjedhun, nga se nuk i kishim listat.

Z. Nikollë Allkanjari Rroskovec. Muerëm letrën t' uej dhe bëmë, ashtu si na shkrueshit. Zotni Refat Mehqemes ia kemi dërguem Normalistin në Berat; e dijsim se ishte atje.

Z. Kolë Kozmaqi Shkodër. Kur jeshit këtu shpesh herë e kapshit pendën për Normalistin, por tashit në largesë e kini lanë mbas dore. Lutemi na shkrueni e na dërgoni herë mbas herë ndonji përskrim.

Z. Vangjel Nasto Çatistë. Muerëm letrën dhe artikullin t'uej, të cilin do ta botojmë në numrin t' jetër. Ju falemi nderit shum.

Z. Bajram Zoto Kolonjë. Letrën t'uej bashkë me listën e pajtimtarve e muerëm. Ju falemi nderit, sepse, kur ju harrojmë ne, na kujtoni ju. Revistës Leka Shkodër. Muerëm numrin katër t'asaj së përkohësh meje. Ju falemi nderit shum.

Z. Koço Stefani Ondriçan (Përmet). E muerëm letrën t'uej. Ju falemi nderit për fjalët e mira, qi i shkrueni Normalistit.

Z. Bajram Bica Krumë. Muerëm letrën t'uej edhe të hollat (13 fr. ari.) Ju falemi nderit.